

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ
УКРАЇНСЬКА ШКОЛА АРХЕТИПІКИ**

**АРХЕТИПІКА І ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ:
СТРАТЕГІЇ ТА МЕХАНІЗМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ
КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ**

**Збірник наукових праць переможців і кращих авторів
П'ятого міжнародного конкурсу молодих учених**

**КИЇВ
НТЦ «Псіхея»
2017**

**УДК 351/354(477)"2017"(082)
ББК 67.9(4Укр)401я43
А87**

Схвалено Вченою радою Національної академії
державного управління при Президентові України
(протокол № 246/5-10 від 25 квітня 2017 року)

Експертна колегія:

Тетяна Данилова, канд. філос. наук, доц. (Україна);
Володимир Козаков, д-р держ. упр., проф. (Україна);
Андрій Мартинов, д-р іст. наук, проф., с. н. с. (Україна);
Катерина Меркотан, канд. політ. наук (Польща);
Наталія Чернюк, д-р соціології (Франція);
Геннадій Шкляревський, д-р іст. наук, проф. (США)

А87

Архетипіка і публічне управління: стратегії та механізми розв'язання конфліктів у сучасному світі [Текст] : зб. наук. пр. переможців і кращих авторів П'ятого міжнар. конкурсу молодих учених ; 28-30 трав. 2017 р., Київ, Україна / за наук. ред. Е. А. Афоніна, Г. Л. Рябцева. – К. : Псіхея, 2017. – 128 с.

ISBN 978-617-7234-09-7

До збірника увійшли статті переможців і кращих авторів П'ятого міжнародного конкурсу молодих учених, фінал якого пройшов у рамках Восьмого теоретико-методологічного семінару за міжнародною участю «Архетипіка і публічне управління: стратегії та механізми розв'язання конфліктів у сучасному світі» (28-30 травня 2017 р., Київ, Україна).

**УДК 351/354(477)"2017"(082)
ББК 67.9(4Укр)401я43**

© Українська школа архетипіки, 2017

ISBN 978-617-7234-09-7

ЗМІСТ

До читача

<i>Василь КУЙБИДА</i>	5
<i>Едуард АФОНІН</i>	7

**Архетипіка і публічне управління:
стратегії та механізми розв'язання конфліктів у сучасному світі**

<i>Марина ВЕСЕЛЬСЬКА</i> . Архетипна природа конфліктності в професійній діяльності державних службовців у сфері освіти	8
<i>Олексій ГАГАРИНОВ</i> . Стратегія трансформації пострадянської системи державного управління України як необхідна умова вирішення та запобігання соціальних конфліктів: архетипний підхід	15
<i>Єлизавета ЄВДОКИМОВА</i> . Архетипний підхід до вивчення конфлікту між лідером і командою	23
<i>Вікторія ЗОЗУЛЯ</i> . Конфлікт потреб у рамках концепцій Абрахама Маслоу та Джона Бертон: архетипний аналіз	28
<i>Ірина КНИШОВА</i> . Архетипи соціальних конфліктів в процесі взаємодії держави і громадянського суспільства	32
<i>Ольга КОТОВСЬКА</i> . Соціальні конфлікти в постмодерному просторі та їхній вплив на публічне управління: архетипно-ціннісний підхід	38
<i>Ольга ОВЧИННИКОВА</i> . Насильство як фактор конфліктності в сім'ї: архетипний підхід	53
<i>Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО</i> . Архетипний аналіз сучасних економічних конфліктів у контексті національної безпеки	59
<i>Людмила ПОНОМАРЕНКО</i> . Національна ідея як символічна передумова революцій ХІХ-ХХ ст. й еквіфінальна модель суспільних трансформацій ХХІ ст.	68
<i>Олег РОГУЛЬСЬКИЙ</i> . Архетипні стратегії управління соціальними конфліктами на основі концепції Томаса – Кілмена	76
<i>Інна СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА</i> Динаміка освітніх інституційних змін у контексті конфліктності соціуму: архетипний концепт «неотрайбалізму» М. Маффесолі.	81
<i>Владислав ЧУПРИН</i> . Застосування архетипного менеджменту в системі вищої освіти.	98
<i>Махмуд Муса ЯГІ, Людмила ГАРНИК</i> . Архетипи економічної поведінки та їхні витоки в науково-філософській думці близькосхідних країн	104
<i>Надія ЯКУШКО</i> . Діалектика лідерства в контексті розвитку освіти в Україні: архетипний аналіз	118

Українська школа архетипіки	124
--	-----

TABLE OF CONTENTS

To the reader

<i>Vasyl KUIBIDA</i>	5
<i>Eduard AFONIN</i>	7

Archetypes and public administration:

strategies and mechanisms for resolving conflicts in the modern world

<i>Maryna VESELSKA</i> . Archetypal nature of conflict in the professional activity of public servants in the field of education	8
<i>Oleksii HAHARINOV</i> . The strategy of transformation of the post-Soviet state system of Ukraine as a necessary condition for the resolution and prevention of social conflicts: archetypal approach	15
<i>Elizaveta EVDOKIMOVA</i> . Archetypal approach to the study of conflict between the leader and the team.....	23
<i>Victoria ZOZULIA</i> . The conflict within the concepts of needs Abraham Maslow and John Burton: archetypal analysis	28
<i>Iryna KNYSHOVA</i> . Archetypes of social conflicts in the process of interaction between the state and civil society	32
<i>Olha KOTOVSKA</i> . Social conflicts in postmodern space of individual ontogeny and their influence on the public administration: archetypal-value approach	38
<i>Olha OVCHYNNIKOVA</i> . Violence as a factor of conflict in the family: archetypal approach.....	53
<i>Vitaliy OMELIANENKO</i> . Archetypal analysis of modern economic conflicts in the context of national security.....	59
<i>Lyudmyla PONOMARENKO</i> . National idea as a symbolic prerequisite of the revolutions of the 19 th - 20 th centuries and equifinal model of social transformation of the 21 st century.....	68
<i>Oleh ROHULSKIY</i> . Archetypal conflict management strategies based on the Thomas–Kilmen concept.....	76
<i>Inna SEMENETS-ORLOVA</i> . Transformation in education institutions in a context of social conflicts: upon M. Maffesoli's concept of the “neo-tribalism” archetype	81
<i>Vladyslav CHUPRYN</i> . Applying archetypal management in higher education.....	98
<i>Mahmoud Musa YAHI, Lyudmila GARNYK</i> . Archetypes of economic behaviour and their origins in scientific-philosophic thought of Middle Eastern countries.....	104
<i>Nadiia IAKUSHKO</i> . Dialectics of leadership in terms of education in Ukraine: archetypal analysis.....	118
Ukrainian school of archetypes	124

economic processes and conflicts. The relationship between archetypes and major economic contradictions has been defined. The main aspects of the manifestation of archetypes in the economic sphere of Ukraine and the impact of these processes on national security were analyzed. It is proposed to consider this impact from the point of view of competitiveness, which is possible provided that the institutional vector of the economy and public interests that are expressed in archetypes and the corresponding decisions and processes are coordinated to ensure synergy in social capital. The space of economic conflicts occurrence, which lie in the difference of the goals of economic relations participants, is considered, and it is identified, that the geopolitical picture of the world and the values system of society determines the parameters of national interests. It is noted, that non-compliance of strategies with real national economic interests leads to the emergence of alternative economic dimensions that come into conflict with formal ones. As the main way of forecasting economic conflicts, it is suggested to consider expert centers that will allow formulating the development strategy that will be based on national interests. It is important, that the conflicts can reveal a whole range of long-term development vectors. Prospects for further researches, which consist in conceptualizing economic development strategies based on national interests, are determined.

Keywords: national security, archetypes, economic relations, innovations, threats, interaction management, reform strategy, national interest.

УДК 323.1



Людмила ПОНОМАРЕНКО
провідний фахівець
управління забезпечення міжнародних зв'язків
Національна академія державного управління
при Президентові України

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК СИМВОЛІЧНА ПЕРЕДУМОВА РЕВОЛЮЦІЙ ХІХ-ХХ СТ. Й ЕКВІФІНАЛЬНА МОДЕЛЬ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ХХІ СТ.

Досліджено національну ідею як символічну передумову революцій ХІХ-ХХ ст. та її роль у суспільних трансформаціях ХХІ ст. Проведені паралелі між подіями 1917-1921 і 2014-2017 рр. Вивчено роль політичних лідерів та боєздатної армії в державотворенні та ефективному втіленні національної ідеї. Розглянуто розуміння української національної ідеї та проаналізовано зміни у тлумаченні національної ідеї в різні періоди української історії, а також основні фактори, які є необхідними для втілення національної ідеї в життя.

Ключові слова: національна ідея, лідери, армія, нація.

Постановка проблеми. Питання національної ідеї давно не дає спокою як українським патріотам, так і теоретикам державності. Саме у національній ідеї криється рушійна сила національно-визвольного руху, у ній зашифровано прагнення цілої нації та приховано ключ до змін, здатних переломити хід історії. Зростання інтересу до національної ідеї, спроби її осмислити є свідченням активізації процесу самопізнання української нації, осмислення власного призначення, мети існування. Визначившись із національною ідеєю, по суті архетипними прагненнями нації, можна буде говорити про подальший процес державотворення та розбудови нації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Національна ідея досліджувалася величезною кількістю дослідників та науковців. Серед них хочеться окремо згадати М. Грушевського, який залишив по собі величезну літературну спадщину, одного з теоретиків українського націоналізму Д. Донцова та В. Липинського [1; 2; 3]. Сьогодні ж питання національної ідеї вивчається як науковцями, так і журналістами, управлінцями, істориками [4]. Окремою уваги заслуговує національна ідея як передумова революцій і суспільних трансформацій.

Мета статті полягає у визначенні ролі національної ідеї у революційних процесах та суспільних трансформаціях на території України.

Виклад основного матеріалу. Національна ідея, її глибинні архетипи, що сформувалися за століття існування нації, є доволі багатограними, оскільки такою ж багатогранною, а часом і неоднозначною, є і вся українська нація. Плин століть не здатний змінити суть народу. На цьому і ґрунтуються стереотипи, шаблонні уявлення про ту чи іншу націю. Одні працьовиті та пунктуальні, інші вправні на винокурні та у спілкуванні з дамами, треті – традиціоналісти та поважають надбання власної історії тощо. А хтось століттями веде завойовницькі війни та змішує нації в єдине криваве місиво. Не завжди позитивні, часом обмежені або образливі, часто помилкові, іноді надумані, для кожного свої, але великою мірою такі, що мають право на існування. Час йде, суть не змінюється.

Україна та українці також мають певне стереотипне відображення в очах іноземців. Для когось українці – бунтарі, бійці та борці за власні ідеї, для інших – фахівці в аерокосмічній галузі, інформаційних технологіях та ядерній галузі, для третіх – співаки, спортсмени та митці. Та все це є зовнішніми та мінливими ознаками. Сьогодні або декілька десятків років тому, або навіть декілька сотень років тому українців об'єднувало одне прагнення – далеке від лозунгів і стягів. Про нього писали вірші та склали пісні, за нього йшли на смерть та відправлялися у заслання, через нього українців винищували сотнями тисяч, змушуючи зректися власної мови, віри, культури та історії. Та підміняти споконвічні українські цінності на штучні замітники, сфабриковані та пропущені через густе ідеологічне сито.

Не одне перо було списано і не один словесний спис зламано, щоб визначити, за що ж століттями точиться боротьба на українській землі, що кожен українець вкладає у поняття своєї Батьківщини, чого прагне та за що готовий боротися. Однак спільним для багатьох, певно, буде думка про спокійне, заможне життя на своїй «богом даній землі», не озираючись на сусіда, східного чи західного, працюючи і отримуючи гідну винагороду за свою працю, створюючи сім'ї та виховуючи дітей, пам'ятаючи власну історію, шануючи власну культуру та мову.

Це все й було національною ідеєю, тією рушійною силою національно-визвольної боротьби, повстанського руху та й просто мовчазного пасивного протистояння, що тривали на українській землі до здобуття Україною незалежності. Ці прості речі були актуальні і в Козацьку добу, і в часи УНР, і сьогодні. Реалії змінюються, людські прагнення лишуються тими ж.

Історія свідчить, що після завершення ери Київської Русі, наші землі чимало разів змінювали господаря, ділилися, продавалися, загарбувалися та плюндрувалися. При одних панах жилося краще, при інших – гірше, однак жодного разу українці не змирилися з думкою про те, щоб жити на власній землі і не бути їй господарем. Звідси і безкінечні війни, повстання, боротьба. Це не споживацький, меркантильний підхід – жити там, де краще, який нині сповідують чимало українців, та й не тільки, які залишаються батьківський дім за власною волею та йдуть мандрувати світами, шукаючи кращої долі. Мова йде про свідомий вибір – будувати своє майбутнє та майбутнє власних дітей на рідній землі, якою б не була ціна, навіть якщо вона вимірюється поневіряннями і боротьбою.

Жоден з панів, які намагалися тут господарювати, не був зацікавлений, щоб народ зберігав національну пам'ять: дотримувався звичаїв, передавав культурні надбання, розвивав мову. Навпаки, було зроблено все можливе, щоб ціла нація лишалася безправною, безграмотною, без власної мови, релігії, традицій. Століттями воєроги намагалися викоринити те унікальне, що було властиве українській культурі.

Однак ці століття селекції, хоч і дали гіркий у своєму багатстві врожай, але не змогли викоринити козацького духу в українському народі, не перетворили його з нації на населення.

У часи потрясінь справжня суть людей завжди стає зрозумілою. Саме у складні для держави та для народу етапи історії важливу роль починає відігравати національна ідея, яка базується на тих архетипах свідомості, які відрізняють один народ від іншого. У часи потрясінь народ відкидає все штучне, все зайве і визначає для себе ті пріоритети, які і є національною ідеєю.

Століттями, не маючи власної держави, українці лишалися нацією, яку об'єднувало прагнення жити самостійно на своїй землі, вільно творити та працювати, дотримуватися традицій, переданих від пращів, та виховувати дітей у повазі до свого минулого, своїх звичаїв і традицій.

Національно-визвольну боротьбу можна придушити, але не задушити. Вугілля буде жевріти під попелом до тих пір, доки до нього не вкинуть дрова. Саме це й трапилося у 1917 р., коли національні ідеї, що жевріли в українського народу, спалахнули особливо яскраво, певно, вперше настільки потужно з козацької доби.

То був злам епохи, час падіння старих імперій та створення нових. Час, коли сміливі починання дають результат, а рішучі дії змінюють плин історії. Водночас, то був період розчарувань і поразок, невиправданих надій і розвіяних ілюзій.

Історія любить повторюватися. І українці отримали можливість пережити таке повторення історії не з першого ряду, а як безпосередні учасники. Однак українці вперто відмовляються робити висновки, які вкрай потрібні. Визнання проблеми, певної залежності чи хвороби, є першим кроком до одужання.

Карколомні зміни 1917–1921 рр. можна порівнювати з такими ж напруженими 2014–2017 рр. Давно небачене пожвавлення національних рухів, активне самоусві-

домлення та активізація державотворчих процесів об'єднують два періоди української історії, розділені цілим століттям.

Творення української держави, почате в 1917 році, та суспільні процеси, спрямовані на перезавантаження державотворчих процесів, у 2013–2014 рр., викликали однаково обурену реакцію з боку східного сусіда, який вже звик вважати себе одноосібним розпорядником українських земель та не забажав випускати українців із зони свого впливу. Результатом чого стала збройна агресія.

У грудні 1917 р., після окупації червоногвардійськими загонами Харкова, окупанти створили маріонетковий Центральний виконавчий комітет, який закликав Раду народних комісарів про допомогу, в результаті чого 30-тисячна російська більшовицька армія почала наступ на Київ [5]. Те ж саме відбулося і в 2014 р., коли підконтрольні Москві агітатори почали закликати про введення російських військ на територію України.

УНР, яка позиціонувала себе як винятково мирна держава, не очікувала цієї навали [6]. Незалежна Україна, зі своїм позаблоковим статусом і вже скасованим призовом до армії, також опинилася майже беззахисною й розгубленою. Небоєздатна армія, розбрат в органах влади та невинувато великі сподівання на європейських союзників боляче вдарили по обороноздатності держави як тепер, так і століття тому. І справлятися зі своїми проблемами українцям довелося самотійно.

Україна у спадок від СРСР отримала найпотужнішу в тогочасній Європі армію, укомплектовану, серед іншого, ядерною зброєю. Її чисельність становила близько 980 тис. осіб [8]. Однак систематичне скорочення особового складу та державного фінансування Збройних Сил України призвели до того, що у 2013 р. видатки на оборонну галузь становили менше 1 % ВВП, а чисельність армії – 165,5 тис. осіб, з них 120,9 тис. військовослужбовців [7]. Слабко укомплектованих застарілим озброєнням і технікою та із слабкою військовою підготовкою.

За різними оцінками, у 1918 р. розмір української армії сягав близько 300 тис. осіб [6]. Однак недалекоглядна державна політика призвела до того, що новостворена держава у кризовий момент опинилася без армії: одні частини розформували, а інші перейшли на бік більшовиків. Проблема дезертирства, зради у лавах української армії не втратила актуальності за минуле століття. І в 2014 р. чимало зрадників з легкістю змінили нашивки на своїй військовій формі, зрадивши присягу та демонструючи зневагу до народу та землі, яких колись обіцяли захищати. Запізно було прийнято Концепцію ідеологічної роботи у Збройних Силах України на початку 2013 р., що стало очевидним уже за рік, коли дезертирство з лав армії, зокрема її військово-морських сил, стало важким ударом [7].

Відсутність належної ідеологічної підготовки та готовності захищати свій народ від будь-якого зовнішнього посягання, незалежно від того, з якого боку прийшла загроза, є фатальною для боєздатності армії та майбутнього держави, яку така армія повинна захищати. Слабкість ідеологічних позицій неодноразово грала проти українців, сіяла розбрат, підривала бойовий дух тих, хто був готовий боротися за Україну до кінця.

На щастя, патріотичне виховання починає відроджуватися. Якщо протягом перших двох десятиліть незалежності увага йому приділялася в основному в західних регіонах, то тепер воно поширилося в усіх регіонах України.

Показово, що найбільш ефективно із зрадниками у своїх лавах боролися запорожці. Смерть була не лише платою за зраду, але й гарним засобом профілактики для інших, хто мав спокусу переметнутися на бік ворога.

Москва любить користуватися слабкістю свого противника, зокрема слабкістю військовою. Військове протистояння нагадало двом націям про глибинний конфлікт, який існував між нами протягом століть. Внутрішня, прихована неприязнь спалахнула неприхованою агресією, нагадала всі болючі та криваві сторінки спільної історії, всі утиски яких зазнав український народ від сусіда, який сповна успадкував ординську жорстокість від далеких предків з азійських степів та численних племен, які багато століть тому населяли землі сучасної Росії.

Українці згадали за що боролися їх предки і усвідомили, як близько наблизилися до втрати державності. Захист своєї держави, відстоювання власних інтересів, добробут на своїй землі стали новою національною ідеєю, яка згуртувала народ. Якщо у XIX-XX ст. національна ідея була зосереджена на здобутті самостійної, незалежної української держави, то новітня історія поставила вже нове завдання – зберегти українську державу та відстояти непорушність її кордонів, захистити українську мову, вберегти власну духовність та традиції, відродити споконвічні українські цінності, а ще, що також досить важливо, прочистити свої ряди від зрадників, які прямо чи приховано намагаються шкодити національним інтересам та підігравати ворогу.

Держава є неможливою без армії. Це – аксіома. У власній безпеці можна бути впевненим, лише коли за спиною стоїть потужна, боєздатна армія, яка точно знає, кого вона має захищати. Інстинкт захисника глибоко сидить у підсвідомості українця, у архетипі його поведінки. Захист своєї родини, свого дому, своєї землі, свого народу і своєї Батьківщини – це було рушійною силою могутнього добровольчого руху, який і втримав чергову ординську навалу на українські землі. Вони йшли не за нагороди чи гроші, а за власні ідеали, бо ніхто, крім них не міг цього зробити.

Кожного разу, повертаючись спиною до Москви, українці отримували від неї ножа в спину. І кожного разу встигали зреагувати лише за рахунок відданості та жертвності пересічних українців.

У 2014 р. перший удар, найтяжчий тягар опору в період неспроможності влади взяли на себе добровольці, як колись це зробили студенти під Крутами. І одні, і другі самовіддано відгукнулися за заклик боронити Батьківщину, знаючи, що йдуть воювати на власний страх та ризик, розуміючи, що можуть не повернутися.

Історія однозначна: знищивши відчайдушних захисників Крут, ворог перегрупувався і вже незабаром увійшов до Києва. Однак історія 2014 р. пішла іншим шляхом. І трапилося це швидше усього тому, що за плечима добровольців, які безпосередньо тримали у руках зброю, стояла ціла нація, яка не просто хотіла, як і в 1918 р., допомогти, але й була спроможна це зробити. Усвідомлювала у повній мірі, чим загрожує повторна окупація українських земель. Небезпека, в якій опинилася держава та її громадяни, активувала архетип захисника в суспільній свідомості.

Вік інформаційних технологій, електронних грошових переказів, швидкісного транспортного сполучення зробив свою справу: пересічні українці забезпечили своїм захисникам міцний тил і дали до зброї, виданої державою, форму, ліки, харчові продукти і головне – колосальну психологічну підтримку. Старі і малі, жінки і

молодь, кожен зміг зробити свій внесок, зробити так, щоб до нинішніх «захисників Крут» таки дійшла підмога. Механізм запрацював, зі скрипом, супротивом, натужно, але поступально і цілеспрямовано.

Народ, який занадто легко здобув незалежність на зорі 1990-х, вчився знову цінувати її, переосмислював свої цінності, звертався до свого коріння, усвідомлював себе нащадком великого роду, який має славу історію.

Для українців національна ідея є уособленням наших прагнень, тим кращим майбутнім, до якого треба прагнути і за яке треба боротися.

Складні процеси державотворення мають наочне відображення в українському суспільстві. Усі недоліки, неоднорідність думок, власні корисні інтереси, байдужість, зажерливість, властиві окремим українцям, отримують відображення в лідерах, яких ми обираємо. Кожен народ має тих лідерів, на яких заслуговує.

Узагалі, питання українських лідерів, української еліти є доволі складним. Мало того, що у нас традиційно на одного українця два гетьмани. Та ще й якість цих «гетьманів» часто лишає бажати кращого.

Згадуючи Грушевського та Винниченка, можна говорити про них, як про ідеалістів, які прагнули будувати державу, що існувала б у мирі та взаєморозумінні із своїми сусідами. Будучи освіченими, інтелегентними людьми, вони очікували, що й їхні східні опоненти такі ж. Люди, з якими можна вести діалог, переговори, домовлятися. Однак оскаженілий, голодний пролетаріат не вмів і не хотів вміти вести діалог, прагнучи лише міфічної помсти тим, хто не був схожим на них, виділявся. Безбожний грабунок українських земель, який здійснювала московська орда і в царський період, і в процесі захоплення українських земель після Жовтневого перевороту, і далі в радянські часи свідчить про інстинкт грабувати та наживатися. А слово «інтелегентність» більшість солдатів та матросів, які раптом опинилися на керівних посадах, навряд чи змогли б і написати.

Якби ми краще пам'ятали нашу власну історію, то ні в якому разі б не поклалися на обіцянки східного сусіда, який занадто часто показував своє варварське, ординське обличчя. Знехтувані міжнародні обіцянки та гарантії, нище вторгнення, приниження та знущання над корінним населенням, лицемірство на міжнародній арені, розстріляні «зелені коридори» та відверта брехня через ЗМІ – це все було раніше, в інших формах та інших декораціях, однак було, і дійові особи були ті самі.

Конфлікт, що існує між українським та російським народом, має дуже давню і глибинну природу. Цілком імовірно, що його архетипні корені сягають часів Київської Русі та мають відношення до конкуренції, яку віддалена вотчина молодшого князівського сина намагалася скласти княжій столиці в Києві.

Складнощі з пошуком українського Лі Куан Ю чи Дж. Ф. Кеннеді пов'язані із політикою, яку впроваджувала Москва на наших землях у радянський період. Усі молоді люди, які мали наукові, творчі чи управлінські здібності, зманювалися до російської столиці, де працювали та творили на користь не своєї Батьківщини, а задля певної міфічної рівності та міфічного кращого майбутнього, до яких вели ідеали Ульянова багатомільйонну державу.

Українців же послідовно перетворювали на середньостатистичну «радянську людину», яка думала і діяла відповідно до чергового рішення чергового з'їзду КПРС. Доля тих, хто не хотів рівнятися на сіру, безмовну масу була трагічною:

«розстріляне Відродження», голодомори, заборона української мови та церкви, примусове переселення, ГУЛАГ.

Винищення української інтелігенції не могло минуться без наслідків. Якщо XIX – початок XX ст. можна було охарактеризувати як розквіт української літератури, мистецтва, театру, то після проголошення незалежності у 1991 р. українська інтелігенція, те що від неї лишилося, була настільки деморалізована, що не мала змоги реально впливати на розвиток власної держави. Більшість тих, хто приходили до влади в новітній українській історії, були схожими на тих більшовиків, які вдерлися на українські землі з голодними очима, сповнені бажання увірвати від українських багатств якомога більше.

Лише маючи достойних лідерів, можна стати господарями на власній землі та змусити ворогів сторонилися цих земель, справедливо очікуючи сильної відсічі на будь-які зазіхання.

Усвідомивши себе нацією, побачивши мету, яка активізувала цілу країну, українці почали працювати над досягненням цієї цілі. На жаль, далеко не всі громадяни України змогли побачити в собі українця та подолати жадобу до самозбагачення. Звідси і невдоволення народу, і пробуксовування в реформах.

Доки критична маса населення не усвідомить себе народом, нацією, доти і не буде результату. Україна нарешті повинна скинути з себе пута толерантності та нерішучості, а побачити у собі древній корені великого народу. Цитуючи В. Чорновола, можна стверджувати, що «національна ідея – це значить будувати державу на базі корінної нації. Корінною нацією є українська нація» [9].

Самостійна українська держава зобов'язана мати державну мову, яка панує у всіх без винятку сферах життя, незалежну церкву, яка підтримує власний народ не тільки у мирний час, а й у час війни, боєздатну армію, яка знає, кого вона захищає і готова стояти до кінця. А ще самостійна українська держава в особі власних можновладців повинна пам'ятати, що не лише економічні показники визначають благополуччя їхньої країни. Щоб держава жила, функціонувала, дихала, їй потрібно, щоб розвивалася культура, мистецтво, освіта, спорт. Після стількох років нехтування, вони потребують державної підтримки. Нині часто згадують фразу, походження якої приписують В. Черчиллю. Начебто, коли під час Другої світової війни йому запропонували на користь армії скоротити витрати на культуру, він обурився і запитав, що ж вони тоді захищатимуть [10]. Така постановка питання є вельми актуальною для України. Якщо ми не плекатимемо автентичну українську культуру, традиції, не підтримуватимемо розвиток науки та техніки, то що саме, яку країну ми прагнемо тоді захищати?

Висновки та перспективи подальших досліджень. Національна ідея є рушійною силою розвитку нації. Робота над її втіленням не може бути завершена, адже це безкінечний процес, який може лише незначним чином змінювати свій напрям у залежності від тих соціальних процесів, через які проходить нація.

Подальші державотворчі процеси є неможливими без усвідомлення національної ідеї, архетипів, які закладалися протягом історії. Усвідомлення себе, прагнень свого народу є першим кроком до їхнього втілення. Важливими елементами втілення національної ідеї є мисляча інтелігенція, відповідальна управлінська еліта та боєздатна армія. Подальші дослідження повинні йти саме в цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Твори М. Грушевського у фондах Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.if.ua/exhib/1473935016.html>.
2. Бібліографія творів Дмитра Донцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Dontsov/Bibliohrafiia_tvoriv_Dmytra_Dontsova.pdf.
3. В'ячеслав Липинський: постать на тлі доби. Бібліографічний покажчик літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biography.nbu.gov.ua/data/data/bibliogr/2145.pdf>.
4. Українська національна ідея. Список літератури з фондів НБУВ та електронних ресурсів (2006–2014 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1095:ukrajinska-natsionalna-ideya&catid=132&Itemid=469.
5. Радянсько-Українська війна 1917–21 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.xn----7sbabirvo2ammdtcf8b2a.xn--j1amh/ru/history/rus-ukraine/soviet-vs-ukraine-1917-21.html>.
6. «Російська весна» 1918 року. Україну приєднували до СРСР під гаслом «Смерть українцям!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intvua.com/news/society/1426266814--rosiyska-vesna-1918-roku-ukrayinu-priednuvali-do-srsr.html>.
7. Історія Збройних Сил України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/ministry/istoriya.html>.
8. Збройні Сили України: 1991–2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://universum.lviv.ua/journal/2011/6/lazork.htm>.
9. В'ячеслав Чорновіл: «Дай Боже нам любити Україну понад усе сьогодні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interviewer.com.ua/life-position/vyacheslav-chornovil>.
10. В'ячеслав Кириленко: «Під час війни культура не може стояти осторонь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/vyacheslav-kirilenko-pid-chas-viyini-kultura-ne-mozhe-stoyati-ostoron_.html.

Lyudmyla PONOMARENKO

Leading Specialist

International Relations Department

National Academy for Public Administration

Office of the President of Ukraine

NATIONAL IDEA AS A SYMBOLIC PREREQUISITE OF THE REVOLUTIONS OF THE 19TH- 20TH CENTURIES AND EQUIFINAL MODEL OF SOCIAL TRANSFORMATION OF THE 21ST CENTURY

The article is an attempt to study the national idea as a symbolic prerequisite of the revolutions of the 19th and 20th centuries. It was researched the role of the national idea in social transformation of the 21st century. It was drawn a parallel between the events of 1917-1921 and 2014-2017. It was also studied the role of political leaders and powerful army in the state building and in the effective implementation of the national idea. Un-